

Θέματα σχετικά με το φύλο στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας στην εργασία

Περίληψη της έκθεσης του Οργανισμού

Η επαγγελματική ζωή των ανδρών διαφέρει ουσιαστικά από αυτή των γυναικών και οι διαφορές αυτές επηρεάζουν την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία τους (EAY). Η «κοινωνική στρατηγική υγείας και ασφάλειας» (*) έχει στόχο την «ένταξη της διάστασης του φύλου» στις δραστηριότητες επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας. Για το σκοπό αυτό, ο Οργανισμός εκπόνησε έκθεση στην οποία εξετάζονται οι διαφορές ασθενειών και ατυχημάτων στο χώρο εργασίας, τα κενά γνώσεων και οι συνέπειες στην πρόληψη της πρόληψης κινδύνων.

Κύρια πορίσματα της έκθεσης

- Απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας τόσο των γυναικών όσο και των ανδρών.
- Οι διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα στις εργασιακές συνθήκες έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην υγεία που σχετίζεται με την εργασία. Οι έρευνες και οι παρεμβάσεις πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την πραγματική εργασία των ανδρών και των γυναικών και τις διαφορές όσον αφορά την έκθεση στους κινδύνους και τις εργασιακές συνθήκες.
- Είναι δυνατή η συστηματική βελτίωση των ερευνών και της παρακολούθησης με την ένταξη της διάστασης του φύλου στη συλλογή δεδομένων, την προσαρμογή των ωρών εργασίας (οι γυναίκες συνήθως εργάζονται λιγότερες ώρες από τους άνδρες) και την εκτίμηση της έκθεσης με βάση την πραγματική εργασία που εκτελέστηκε. Πρέπει να αξιολογηθούν οι επιδημιολογικές μέθοδοι, προκειμένου να αποφευχθούν μεροληψίες υπέρ συγκεκριμένου φύλου. Οι δείκτες στα συστήματα παρακολούθησης, όπως εθνικές αναφορές ατυχημάτων και έρευνες, πρέπει να καλύπτουν αποτελεσματικά τους επαγγελματικούς κινδύνους για τις γυναίκες.
- Η πρόληψη και η έρευνα έχουν υποτιμήσει ή παραμελήσει τους συνδεδεμένους με την εργασία κινδύνους για την ασφάλεια και την υγεία των γυναικών, σε σύγκριση με τους κινδύνους για τους άνδρες. Οι δραστηριότητες έρευνας, ευαισθητοποίησης και πρόληψης πρέπει να επικεντρωθούν στους παραμελημένους αυτούς τομείς.
- Η από άποψη φύλου ουδέτερη προσέγγιση στους τομείς της πολιτικής και της νομοθεσίας συνέβαλε στη διάθεση λιγότερων πόρων και προσοχής στους συνδεδεμένους με την εργασία κινδύνους για τις γυναίκες και την πρόληψη αυτών. Οι ευρωπαϊκές οδηγίες για την ασφάλεια και την υγεία δεν καλύπτουν την οικιακή εργασία. Η ανεπίσημη εργασία των γυναικών, παραδείγματος χάρη η εργασία των συζύγων ή συνεργατών ανδρών σε οικογενειακή αγροτική επιχείρηση, δεν καλύπτεται πάντοτε από τη νομοθεσία. Πρέπει να διενεργούνται αξιολογήσεις του αντικτύπου των υφιστάμενων και μελλοντικών οδηγιών EAY, των νομικών ρυθμίσεων και των συστημάτων αποζημιώσεων στην ισότητα των φύλων.
- Παρότι είναι απαραίτητο να διεξαχθούν αξιολογήσεις των συνεπειών στην ισότητα των φύλων και να επικεντρωθεί η προσοχή στα γνωστικά κενά, οι υφιστάμενες οδηγίες θα μπορούσαν, με βάση τις σημερινές γνώσεις σχετικά με την πρόληψη και την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στην EAY, να εφαρμοστούν κατά τρόπο που θα προωθεί την ισότητα των φύλων.
- Οι παρεμβάσεις που λαμβάνουν υπόψη την ισότητα των φύλων πρέπει να τηρούν πιο συμμετοχική προσέγγιση, η οποία θα βασίζεται στη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων εργαζομένων, καθώς και στην εξέταση των πραγματικών εργασιακών καταστάσεων.
- Η βελτίωση της επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας των γυναικών δεν μπορεί να διαχωριστεί από τα ευρύτερα θέματα της εργασίας και της

κοινωνίας. Οι δράσεις για την ισότητα στην απασχόληση πρέπει να περιλαμβάνουν τον τομέα EAY. Οι δραστηριότητες ένταξης της επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας σε άλλους τομείς πολιτικής, όπως στις πρωτοβουλίες για τη δημόσια υγεία ή την εταιρική κοινωνική ευθύνη, πρέπει επίσης να λαμβάνουν υπόψη τον παράγοντα φύλο.

- Οι γυναίκες ελάχιστα αντιπροσωπεύονται σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων σχετικά με την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία. Οι γυναίκες πρέπει να συμμετέχουν στη διαμόρφωση και εφαρμογή των πολιτικών EAY, οι οποίες πρέπει να αντικατοπτρίζουν τις απόψεις, τις εμπειρίες, τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους.
- Υπάρχουν παραδείγματα επιτυχούς ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου ή επίτευξης της ισότητας των φύλων στις προσεγγίσεις έρευνας, τις παρεμβάσεις, τη διαβούλευση και λήψη αποφάσεων, καθώς και στα εργαλεία και τις δράσεις. Η ανταλλαγή των υπάρχουσων εμπειριών και πόρων είναι απαραίτητη.
- Ενώ οι γενικές τάσεις στην κατάσταση και τις συνθήκες εργασίας των γυναικών είναι παρόμοιες σε όλα τα κράτη μέλη και τις υποψήφιες χώρες, παρατηρούνται διαφορές μεταξύ των χωρών στο πλαίσιο των γενικότερων αυτών τάσεων. Τα επιμέρους κράτη πρέπει να εξετάσουν τις ειδικές συνθήκες που αφορούν τα φύλα και την EAY, με σκοπό την ανάληψη των κατάλληλων δράσεων.
- Η τήρηση ολιστικής προσέγγισης στα θέματα EAY, συμπεριλαμβανομένου του συνδυασμού επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής και των γενικότερων θεμάτων οργάνωσης της εργασίας και της απασχόλησης, θα μπορούσε να συμβάλει στην πρόληψη των επαγγελματικών κινδύνων, προς όφελος τόσο των γυναικών όσο και των ανδρών.
- Οι γυναίκες δεν αποτελούν ομοιογενή ομάδα και το σύνολο των γυναικών δεν απασχολείται στις παραδοσιακές «γυναικείες» εργασίες. Το ίδιο ισχύει επίσης για τους άνδρες. Η ολιστική προσέγγιση πρέπει να λαμβάνει υπόψη της την ποικιλομορφία. Οι δράσεις για τη βελτίωση της ισορροπίας επαγγελματικής και οικογενειακής εργασίας πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα ωράρια εργασίας των γυναικών και των ανδρών και να σχεδιάζονται για να προσελκύουν και τα δύο φύλα.

Οι συνθήκες ζωής και εργασίας των γυναικών και των ανδρών διαφέρουν

Λόγω της έντονης διάκρισης των φύλων στην αγορά εργασίας της ΕΕ, το εργασιακό περιβάλλον των ανδρών και γυναικών διαφέρει, όπως επίσης διαφέρουν οι μορφές των απαιτήσεων και των πιέσεων, ακόμη και στον ίδιο κλάδο απασχόλησης. Παρατηρείται διαχωρισμός των φύλων μεταξύ κλάδων και μεταξύ επαγγελματιών στον ίδιο κλάδο. Οι γυναίκες και οι άνδρες ασκούν διαφορετικά καθήκοντα, ακόμη και όταν απασχολούνται στην ίδια θέση εργασίας. Ο κάθετος διαχωρισμός στο χώρο εργασίας είναι επίσης μεγάλος. Οι άνδρες έχουν περισσότερες πιθανότητες να τοποθετηθούν στα ανώτερα κλιμάκια. Οι γυναίκες κυριαρχούν στις θέσεις μερικής απασχόλησης. Στον τομέα αυτόν ο διαχωρισμός των φύλων είναι ακόμη εντονότερος.

Λοιπές διαφορές στις επαγγελματικές συνθήκες ανδρών και γυναικών επηρεάζουν επίσης την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία. Περισσότερες γυναίκες καταλαμβάνουν επισφαλείς θέσεις εργασίας με χαμηλό μισθό και το γεγονός αυτό επηρεάζει τις συνθήκες εργασίας και τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται. Εξάλλου οι γυναίκες τείνουν να απασχολούνται στο ίδιο επάγγελμα για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από τους άνδρες και συνεπώς εκτίθενται στους κινδύνους για περισσότερο χρόνο. Η διαβούλευση και η συμμετοχή των εργαζομένων είναι σημαντικοί παράγοντες επιτυχούς πρόληψης κινδύνων. Όμως οι γυναίκες συνήθως απασχολούνται σε κλάδους όπου η εκπροσώπηση των εργαζομένων από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις είναι μικρότερη και συμμετέχουν λιγότερο σε κάθε επίπεδο λήψης των αποφάσεων.

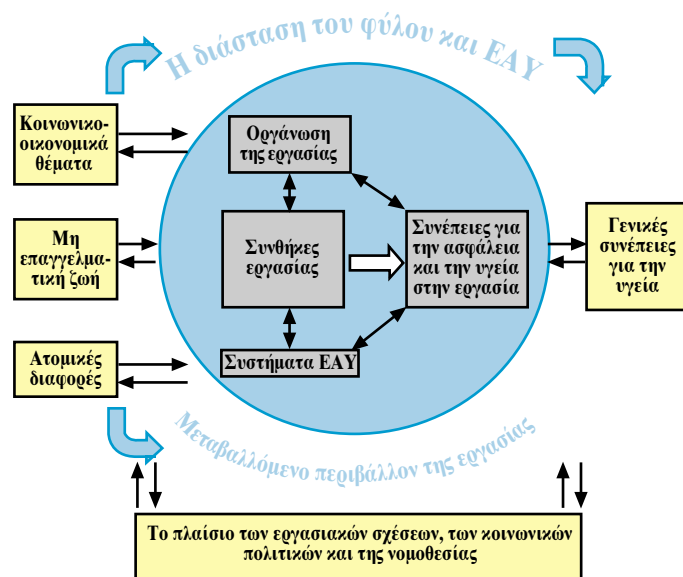
Οι ανισότητες μεταξύ των φύλων εντός και εκτός του χώρου εργασίας έχουν αντίκτυπο στην επαγγελματική ασφάλεια και υγεία των γυναικών, ενώ ευρύτερα θέματα διακρίσεων και υγείας διασυνδέονται μεταξύ τους. Οι γυναίκες εξακολουθούν να εκτελούν χωρίς αμοιβή τις οικιακές εργασίες και να φροντίζουν τα παιδιά, ακόμη και με πλήρη απασχόληση. Οι εργασίες αυτές αυξάνουν την καθημερινή εργασία και αποτελούν πρόσθετο φόρτο εργασίας, ιδιαίτερα εάν η οικογενειακή ζωή δεν συμβαδίζει με τις ρυθμίσεις στην εργασία.

(*) «Προσαρμογή στις αλλαγές της εργασίας και της κοινωνίας: μια νέα κοινοτική στρατηγική υγείας και ασφάλειας 2002-2006». Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, COM(2002) 118 τελικό.

Παρακάτω παρατίθενται ορισμένα παραδείγματα διαφορών μεταξύ των φύλων όσον αφορά τους κινδύνους και την υγεία

Κίνδυνος/συνέπειες για την υγεία	Μεγαλύτερη έκθεση στους κινδύνους/μεγαλύτερη συχνότητα	Παρατηρήσεις
Ατυχήματα	Άνδρες	Μεγαλύτερο ποσοστό στους άνδρες, ακόμη και μετά τις προσαρμογές που έγιναν με βάση τις λιγότερες ώρες εργασίας των γυναικών.
Παθήσεις των άνω άκρων	Γυναίκες	Μεγαλύτερη συχνότητα παρατηρείται σε εξαιρετικά επαναλαμβανόμενη εργασία που εκτελούν γυναίκες, όπως «λαφριά» εργασία συναρμολόγησης και καταχώρισης δεδομένων, όπου ο έλεγχος του τρόπου εκτέλεσης της εργασίας είναι περιορισμένος.
Ανύψωση φορτίων	Άνδρες	Όμως, παραδείγματος χάρι, οι γυναίκες που εκτελούν εργασίες καθαρισμού, εστίασης και φροντίδας υποφέρουν από τραυματισμούς που οφείλονται σε ανύψωση και διακίνηση φορτίων.
Άγχος	Γυναίκες	Υψηλό ποσοστό και για τα δύο φύλα. Ωστόσο, στους παράγοντες έντασης που αφορούν ειδικά τις γυναίκες περιλαμβάνονται η σεξουαλική παρενόχληση, οι διακρίσεις, η εργασία με μικρή κοινωνική αναγνώριση και περιορισμένο έλεγχο, η εργασία που απαιτεί συναισθηματική ένταση και ο διπλός φόρτος αμειβόμενης εργασίας και μη αμειβόμενης οικιακής εργασίας.
Βία προερχόμενη από το κοινό	Γυναίκες	Οι γυναίκες εργαζόμενοι βρίσκονται περισσότερο σε επαφή με το κοινό.
Θόρυβος/απώλεια της ακοής	Άνδρες	Για παράδειγμα, οι γυναίκες στην κλωστοϋφαντουργία και την παραγωγή τροφίμων μπορεί να είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένες σε κινδύνους.
Καρκίνος που συνδέεται με την εργασία	Άνδρες	Μεγάλο ποσοστό παρατηρείται στις γυναίκες που απασχολούνται σε ορισμένους κλάδους κατασκευών.
Άσθμα και αλλεργίες	Γυναίκες	Π.χ. από προϊόντα καθαρισμού, αποστείρωσης, και από τη σκόνη την οποία περιέχουν τα προστατευτικά γάντια από λατέξ που χρησιμοποιούνται στις υπηρεσίες υγειονομικής περιθαλψής, καθώς και από τη σκόνη στους κλάδους της κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης.
Δερματικές παθήσεις	Γυναίκες	Παραδείγματος χάρι, οφείλονται στην εργασία με υγρά χέρια σε εργασίες όπως σε εστιατόρια, ή από επαφή προϊόντων καθαρισμού ή χημικών προϊόντων κομμωτικής με το δέρμα.
Λοιμώδη νοσήματα	Γυναίκες	Παραδείγματος χάρι, σε εργασίες υγειονομικής περιθαλψής ή στην εργασία με παιδιά.
Ακατάλληλος προστατευτικός εξοπλισμός και εξοπλισμός εργασίας	Γυναίκες	Πολλές στολές και εξοπλισμός εργασίας έχουν σχεδιαστεί για τον «μέσο» άνδρα, γεγονός το οποίο δημιουργεί προβλήματα για πολλές γυναίκες και «μη αντιπροσωπευτικούς» άνδρες.
Αναπαραγωγική υγεία	Και τα δύο φύλα	Έχουν παραμεληθεί μεταξύ άλλων οι ακόλουθοι τομείς: γονιμότητα, διαταραχές εμμηνορροσίας, εμμηνοπάυση και αναπαραγωγική υγεία των ανδρών.
Ακατάλληλο ωράριο εργασίας	Και τα δύο φύλα	Οι άνδρες είναι πιθανότερο να εκτελούν περισσότερες ώρες αμειβόμενης εργασίας. Οι γυναίκες εργάζονται περισσότερες ώρες στο σπίτι δίχως αμοιβή. Και τα δύο φύλα θέλουν μια καλύτερη ισορροπία μεταξύ οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής.

Παράδειγμα το οποίο καταδεικνύει ότι οι διαφορές μεταξύ των φύλων μπορούν να επηρεάσουν την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία

Αναγνώριση και λήψη υπόψη των διαφορών μεταξύ των φύλων

Η πρόληψη των ασθενειών και η προώθηση της ευεξίας στην εργασία συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας εργασίας τόσο των γυναικών όσο και των ανδρών. Η εργασία, η οργάνωση και ο εξοπλισμός σχεδιάζονται με βάση τον «μέσο» άνδρα, παρότι η νομοθεσία της ΕΕ προβλέπει ότι η εργασία πρέπει να προσαρμόζεται στους εργαζομένους. Η διευκόλυνση της εργασίας των γυναικών καθιστά την εργασία των ανδρών επίσης πιο άνετη. Στην έκθεση εξετάζεται μια προσέγγιση των ερευνών και παρεμβάσεων «η οποία λαμβάνει υπόψη τις διαφορές των δύο φύλων», ενώ σε χωριστό δελτίο περιγράφεται συνοπτικά μια προσέγγιση εκτίμησης κινδύνων, «η οποία λαμβάνει υπόψη τις διαφορές των δύο φύλων». Περισσότερες πληροφορίες διατίθενται στη τμήμα της ιστοθέσης του Οργανισμού (βλέπε την ενότητα «Περαιτέρω πληροφορίες»).

Περαιτέρω πληροφορίες

Στην έκθεση του Οργανισμού με τίτλο «Gender issues in safety and health at work — A review» (Η διάσταση του φύλου στην ασφάλεια και την υγεία στην εργασία — Μια ανάλυση) παρέχονται περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους που διατρέχουν οι γυναίκες εργαζόμενοι και την πρόληψη αυτών, καθώς και με τον τρόπο υιοθέτησης μιας προσέγγισης, η οποία να λαμβάνει υπόψη τις διαφορές των φύλων. Η έκθεση διατίθεται στη διεύθυνση: <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/209/en/index.htm>

Το θεματικό δελτίο 43 σχετικά με τον τρόπο ένταξης της διάστασης του φύλου στην πρόληψη κινδύνων διατίθεται στη διεύθυνση: <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/>

Στην ιστοθέση του Οργανισμού παρουσιάζεται ειδικό κεφάλαιο σχετικά με τις συνδέσεις με περαιτέρω πληροφορίες για τις γυναίκες και την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία στην ακόλουθη διεύθυνση: <http://gender.osha.eu.int>